

BMe TTK Kutatói pályázat

**Vargáné Kis
Anna**

Kognitív
tudományok
MSc

[email cím](#)

[honlap](#)

Témavezető: dr. Fehér Krisztina

Tanszék/Intézet: Magyar Nyelvtudományi Tanszék, Debreceni Egyetem

Anyai nyelv

A kutatási téma néhány soros bemutatása

Az, ahogyan kisgyerekek megtanulják az anyanyelvüket — mind gyorsaságát, mind hatékonyságát tekintve —, az emberi faj egyik legbámulatosabb képessége. Ez a nyelvelsajátítás több komponensből adódik össze, melyek közül kutatásunk középpontjában az áll, hogy környezetük mely nyelvi ingereire figyelnek kiemelten a gyerekek.

A kutatóhely rövid bemutatása

A [Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport](#) a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének azon oktatóiból és hallgatóiból alakult meg, akik — a 20. század nyelvvizsgálatának hagyományával tudatosan és radikálisan szakítva — a nyelv társas-kognitív beágyazottságát kardinális kérdésnek tartják. Ez és a nyelv(elsajátítás) kutatásának kognitív pszichológiai eredményei vezettek egy olyan lingvisztikához, amely a nyelvet tényleges valójában, azaz a beszélők társas viszonyaitól és az agy-elme biológiai-kognitív tulajdonságaitól meghatározott dinamikus hálózatként szemléli.

A kutatás történetének, tágabb kontextusának bemutatása

Korábbi kutatásokból és a hétköznapi életből is jól ismert tény, hogy a csecsemők, illetve kisgyerekek jobban figyelnek a környezetük egyes ingereire másokkal szemben. Így például preferálják a nyelvi ingereket a nem-nyelvi ingerekkel szemben (Vouloumanos & Werker 2004), a nyelvi ingereken belül pedig előnyben részesítik az ún. dajkanyelven elhangzó ingereket, amely egy magas hangfrekvenciájú speciális beszédforma, amit a felnőttek természetes módon használnak ha kisgyerekekhez szólnak (Cooper & Aslin, 1990; Fernald, 1985). A beszélő személyének is fontos szerepe van: a gyerekek születésüktől fogva előnyben részesítik az édesanyjuk hangját egy idegen nőével szemben (DeCasper & Fifer 1980). Fontos tudni, hogy mind a szülők (anyukák és apukák) mind a nem-szülők ugyanúgy módosítják a beszédüket a dajkanyelv használata során, azaz mikor egy kisgyerekhez beszélnek (Jacobson, Boersma, Fields, & Olson, 1983), így ez nem lehet az alapja ennek a preferenciának.

A kutatás célja, a megválaszolandó kérdések

Sokáig úgy tartották, hogy az anya hangja iránti preferencia pusztán annak tudható be, hogy a csecsemők számára ez egy ismerős hang; ezen elmélet szerint a tény, hogy már újszülött korban is jobban figyelnek a csecsemők az anya hangjára, jól magyarázható azzal, hogy már az anyaméhben is hallanak hangokat, így az anya hangját is. Ennek ellentmond azonban, hogy sem újszülött korban (DeCasper & Prescott 1984), sem négy hónaposan (Ward & Cooper 1999) nem mutatnak a csecsemők preferenciát az apa hangjára egy idegen férfiével szemben,

holott az is egy ismerős hang. Megoldást jelenthet erre a problémára, ha figyelembe vesszük, hogy a női nemi hormonok (amelyek szintje az anya szervezetében a terhesség illetve a szülés következtében változik) befolyásolják a hangot (Abitbol et al. 1999; Brodnitz 1971). Vizsgálatunk során abból a feltételezésből indultunk ki, hogy a gyerekek potenciálisan az anyasággal együtt járó hormonális változásoknak megfelelő hangra lehetnek érzékenyek. Ez alapján részesítik a gyerekek előnyben az édesanyjuk hangját egy idegen nőével szemben, és mivel az apa szervezetében nem következnek be hormonális változások, így az ő hangját nem preferálják egy idegen férfiével szemben. Mindezek alapján kérdésünk az volt, hogy bölcsődés korú gyerekek két idegen nő közül előnyben részesítik-e annak a hangját, aki egy velük egykorú gyermek édesanyja, szemben egy azonos korú gyermektelen nővel.

Vargáné Kis Anna

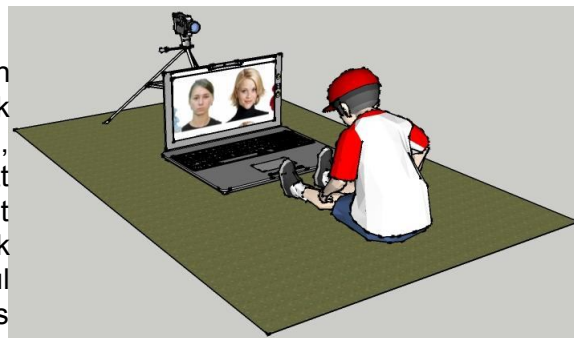
Kognitív
tudományok
MSc

[email cím](#)

[honlap](#)

Módszerek

Vizsgálatunkban összesen 21 bölcsődés korú gyermek (13 lány és 8 fiú, átlagéletkor: $2 \pm 0,4$ év) vett részt. Az alanyoknak két rövid videót mutattunk egymás után, amelyek közül az egyikben egy kisgyermek anyja, a másikon egy azonos

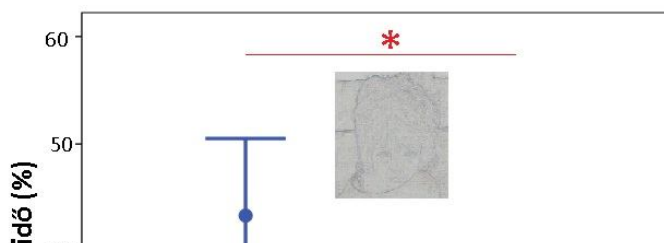
korú gyermektelen nő mondta el ugyanazt a pár mondatot („Szia, Baba! Nézd, itt egy maci!”), miközben egy plüssjátékot mutatott fel. Ezt követően a két nő fényképe egymás mellett jelent meg a képernyőn, és azt vizsgáltuk, hogy melyik képre néznek többet a gyerekek. (Ez az ún. nézési preferencia paradigma széles körben használt eljárás a pszichológiában. Azáltal, hogy tudjuk, hogy az alanyok melyik képre néznek többet, közvetetten arról kapunk információt, hogy melyik embert tartják érdekesebbnek.)

Az ingerek elkészítése során összesen hét 25-36 év közötti kisgyermekes (gyermek kora: 1-3 év) édesanyjáról és hét 24-37 év közötti gyermektelen nőről készítettünk videó felvételt. Az édesanyák és a kontrollszemélyek életkor szerint lettek párba állítva (± 1 év), az alanyoknak azt az ingerpárt mutattuk be, amelyik esetben az édesanya gyermeke a legközelebb állt korban az alanyhoz. A két videó véletlenszerű sorrendben került bemutatásra, így egyes alanyok előbb az anya, mások előbb a kontroll videót láthatták.

Eddigi eredmények

Várakozásunknak megfelelően a gyerekek többet nézték a kisgyermekes anyuka fényképét

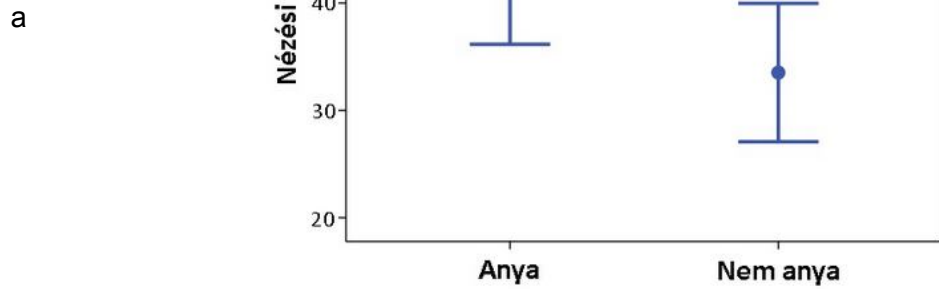

**Vargáné Kis
Anna**

Kognitív
tudományok
MSc

[email cím](#)

[honlap](#)

kontrollszemélyhez viszonyítva ($t_{(40)}=2,122$; $p=0,040$). Ez ellentmond a korábbi elméleteknek, miszerint a gyerekek az ismerős hangot preferálják, hiszen jelen vizsgálatban kizárólag az alanyok számára ismeretlen személyek szerepeltek az ingeranyagban. Eredményünk továbbá alátámasztja azt a feltételezést, hogy az anyaság — feltehetőleg a hormonális változások útján — úgy módosítja a női hangot, hogy az jobban érdekeli a gyerekeket. Kutatásunk jelentősége, hogy rávilágít egy olyan — feltehetőleg evolúciósan adaptív — rendszer meglétére, amely hozzájárul az anya és gyermeke közötti speciális kötődési viszony létrejöttéhez, és biztosítja, hogy veleszületett érzékenységük révén a gyermekek a környezetükben jelen lévő hangingerek közül az édesanyjuk hangjára kiemelten figyeljenek.

Hivatkozások

- Abitbol, J., Abitbol, P., & Abitbol, B. (1999).** Sex hormones and the female voice. *Journal of Voice*, 13 (3), 424–446.
- Brodnitz, F. (1971).** Hormones and the human voice. *Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 47 (2), 183–191.
- Cooper, R. P., & Aslin, R. N. (1990).** Preference for infant-directed speech in the first month after birth. *Child Development*, 61 (5), 1584–1595.
- DeCasper, Anthony J., & Fifer, W. P. (1980).** Of human bonding: Newborns prefer their mothers' voices. *Science*, 208 (4448), 1174–1176.
- DeCasper, A.J., & Prescott, P. A. (1984).** Human newborns' perception of male voices: Preference, discrimination, and reinforcing value. *Developmental Psychobiology*, 17 (5), 481–491.
- Fernald, A. (1985).** Four-month-old infants prefer to listen to motherese. *Infant Behavior and Development*, 8(2), 181–195.
- Jacobson, J. L., Boersma, D. C., Fields, R. B., & Olson, K. L. (1983).** Paralinguistic Features of Adult Speech to Infants and Small Children. *Child Development*, 54 (2), 436–442
- Vouloumanos, A., & Werker, J. F. (2004).** Tuned to the signal: the privileged status of speech for young infants. *Developmental Science*, 7(3), 270–276.
- Ward, C. D., & Cooper, R. P. (1999).** A lack of evidence in 4-month-old human infants for paternal voice preference. *Developmental Psychobiology*, 35 (1), 49–59.

A vizsgálatokat a [Szentgotthárdi Egyesített Óvoda-Bölcsődé](#)ben végeztük.